

 ЦЕНТР
ЕКОНОМІЧНОЇ
СТРАТЕГІЇ

 МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

Українські біженці. П'ята хвиля дослідження

Дата: 26.02.2026

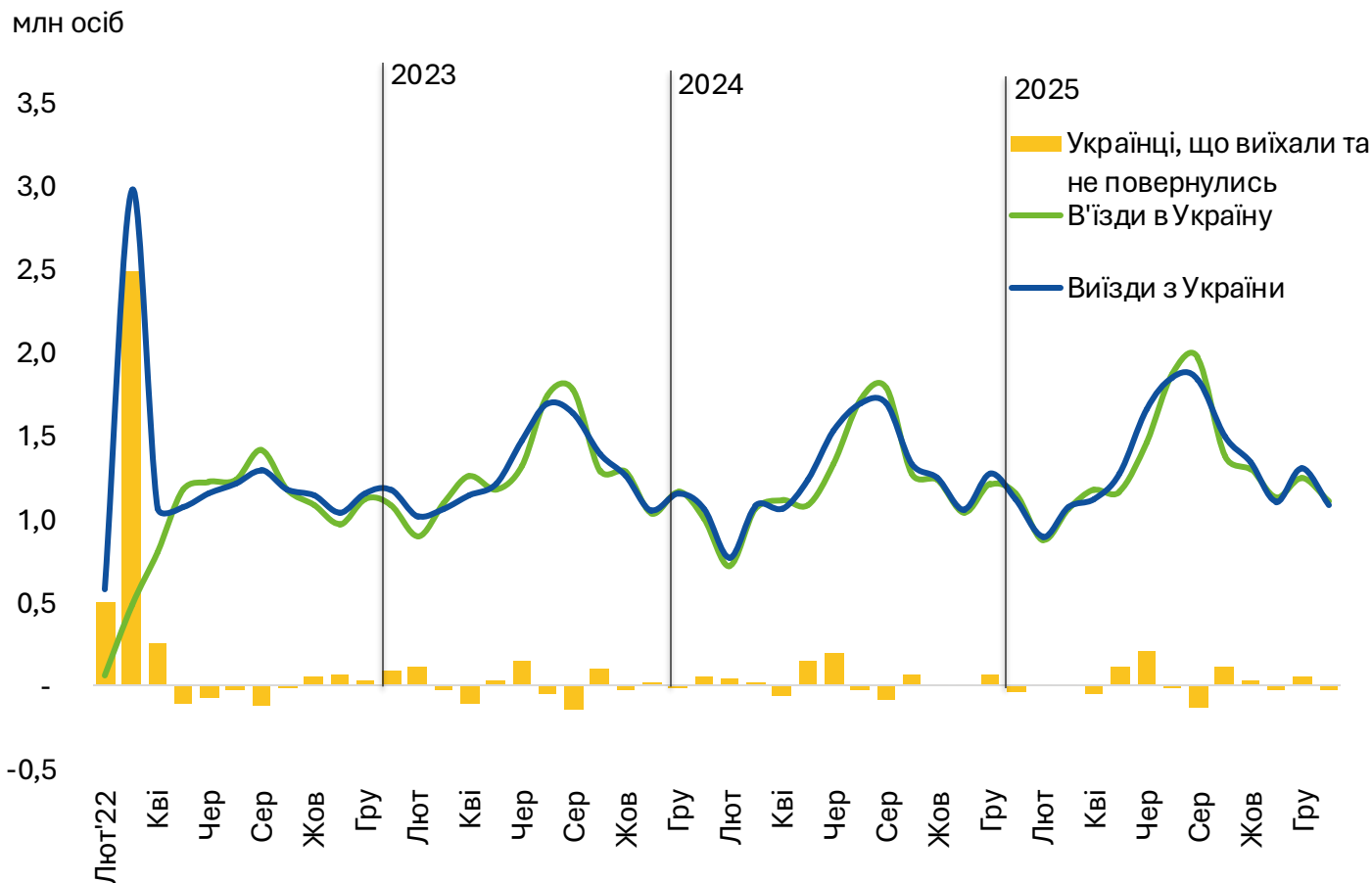
Автори: Команда ЦЕС

КІЛЬКІСТЬ УКРАЇНЦІВ ЗА КОРДОНОМ

За межами України перебуває 5,6 млн українців

Чиста міграція українських громадян через український кордон (окрім РФ та РБ), млн осіб

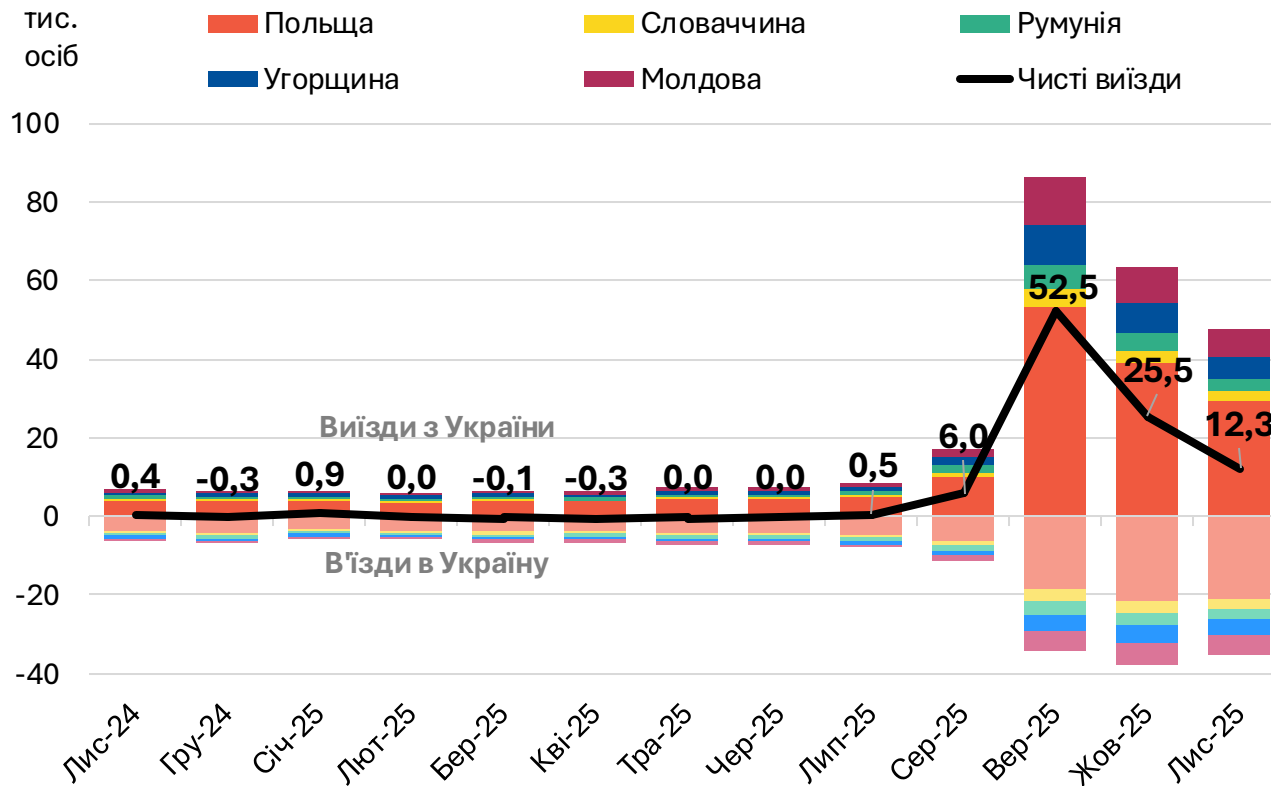

Джерела: УВКБ ООН, прикордонні служби країн-сусідок, окрім РФ та Білорусі, ДПСУ, розрахунки ЦЕС.

- Станом на кінець 2025 року за кордоном перебуває 5,6 млн українців, з яких 4,3 млн перебувають у західних країнах.
- У листопаді 2024 року українських біженців було 5,2 млн осіб.
- Близько 300 тис. опинились в західних країнах, перетнувши кордон з РФ чи Білоруссю.
- Оцінка українців в РФ та Білорусі ускладнена. З останніми оцінками ООН, там перебувало близько 1,3 млн осіб. Цей показник не оновлюється з 2023 року.
- "Чисті" виїзди через західні кордони в 2025 зменшилися в порівнянні з 2024 (з 460 тис. до 300 тис. осіб).
- Серед західних країн, найбільша кількість українських біженців зараз проживають у Німеччині (23%) та Польщі (19,5%).

Із серпня з України виїхало майже 100 тис. чоловіків 18-22 років

Перетини державного кордону чоловіками віком 18-22 роки

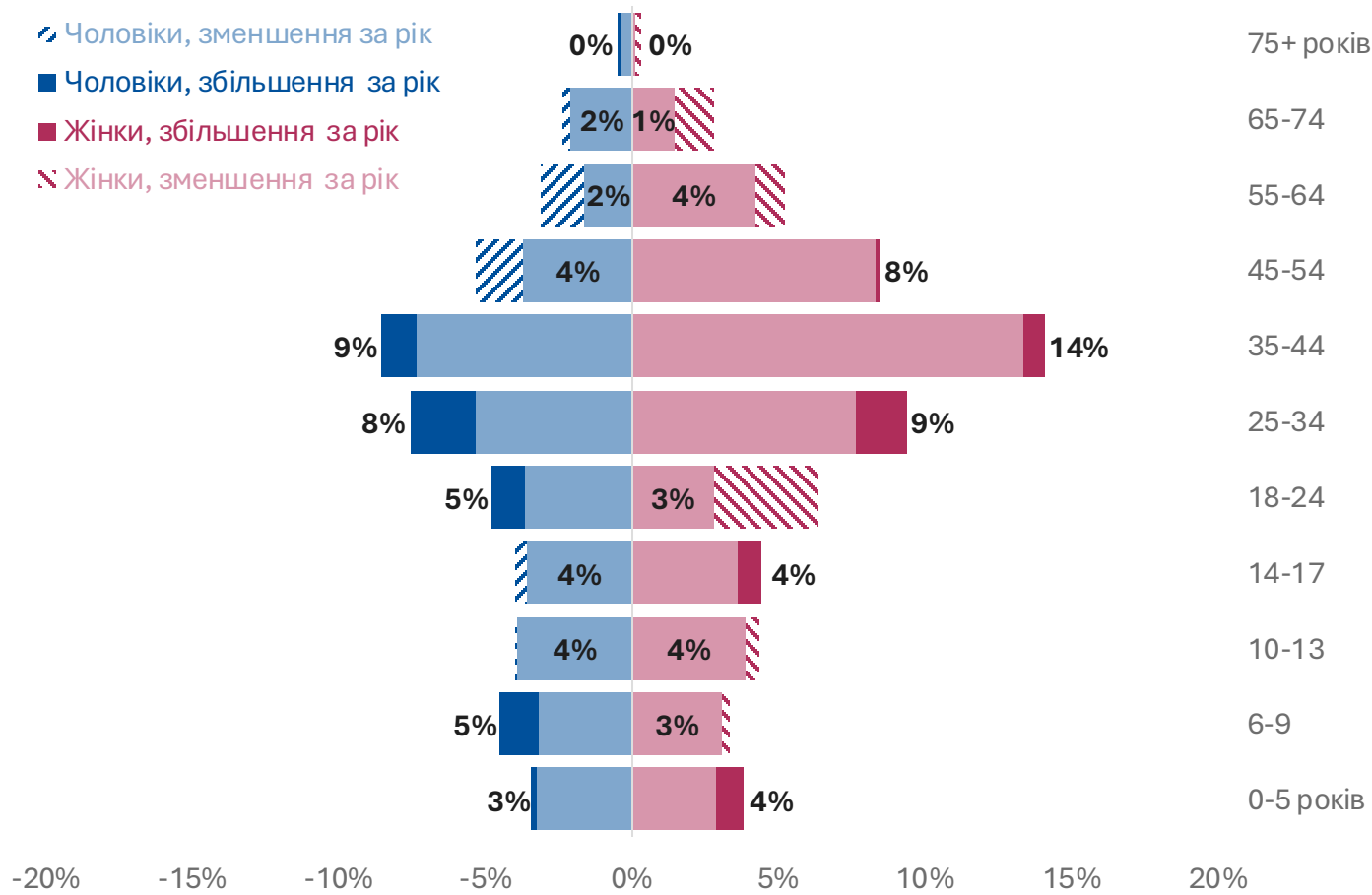
- В кінці серпня 2025 року уряд дозволив вільний перетин кордону для чоловіків віком 18-22 роки.
- У серпні-листопаді 2025 року виїхало на 96 тис. більше чоловіків цього віку, ніж повернулося.
- Це близько третини чистих виїздів в західні країни протягом 2025 року.
- Це приблизно кожен сьомий чоловік віком 18-22 роки, які проживали в Україні в 2025 році (за оцінкою ІДСД).

ХТО САМЕ ВИЇХАВ З УКРАЇНИ?

31% біженців – діти до 18 років

Статеві-вікова структура українських біженців, % опитаних

- Більшість українських біженців – це жінки старше 18 років. Їхня частка становить 40%.
- Найчисельніша статеві-вікова група – жінки віком 35-44 роки, які становлять 14%.
- 31% біженців складають діти до 18 років, серед яких порівну хлопців та дівчат.
- Частка чоловіків старше 18 років – 29%.
- 66% біженців – працездатне населення у віці 18-65 років.
- Статеві-вікова структура серед українців за кордоном поступово стабілізується і за останній рік не зазнала значних змін.

Джерела: опитування Info Sapiens на замовлення ЦЕС, розрахунки ЦЕС.

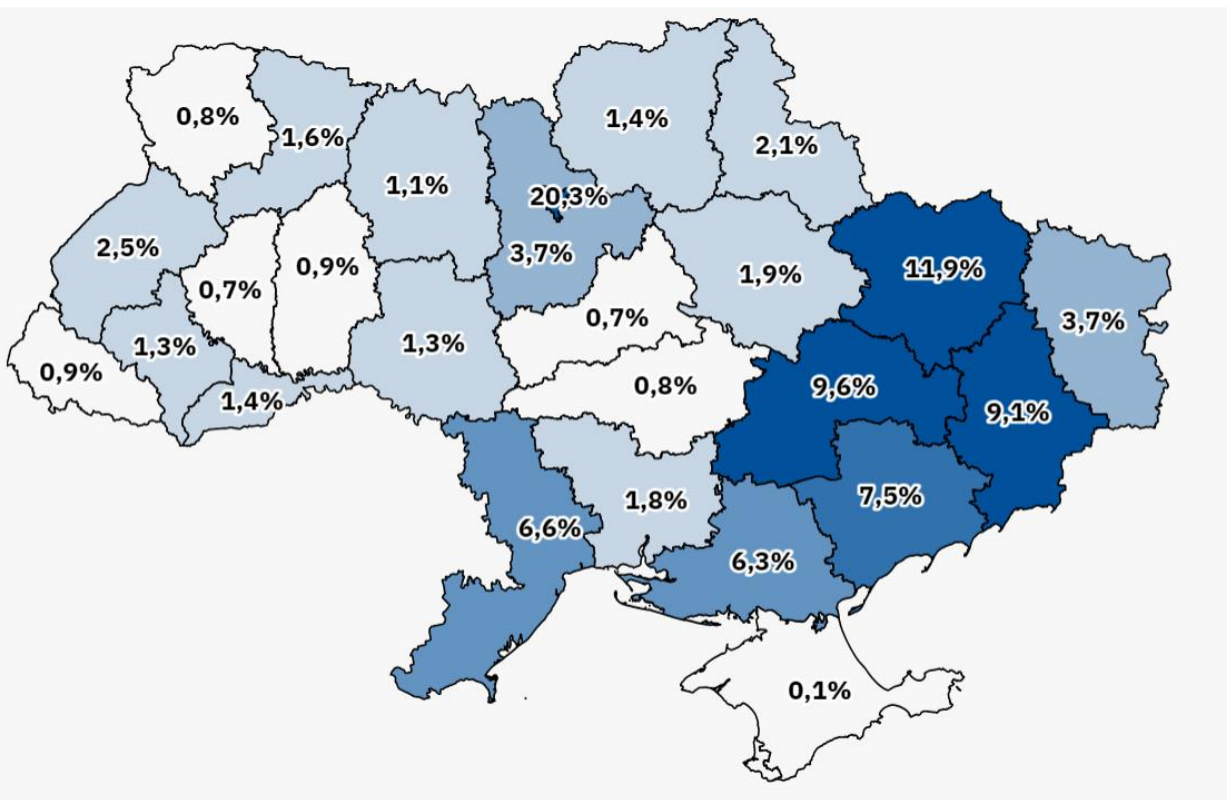
37% біженців живуть з дітьми до 18 років

Розподіл типів домогосподарств серед українських біженців

Тип домогосподарства	Поширеність серед біженців
Старше 35 років без дітей	21%
Неповна родина з дітьми до 18 років	19%
Повна родина з дітьми до 18 років	18%
Сім'ї з дорослими дітьми	17%
До 35 років без дітей	16%
Пенсіонери без дітей	5%
Інші / немає відповіді	5%

- 37% родин біженців зараз живуть з дітьми до 18 років.
- У 2025 році децю активніше виїжджали повні родини з дітьми – 25% проти 17% у 2022-2024.
- Серед домогосподарств без дітей переважають люди працездатного віку, які живуть самі чи в парі.
- Родини з дорослими дітьми (18+ років) складають 17%.
- Молоді люди до 35 років без дітей, які живуть самі або в парі, складають 16% біженців.

З якого регіону України виїхали, % опитаних

- Більшість біженців до виїзду за кордон жили в Києві і Київській області (24%), а також у східних та південних областях України (52%).
- 64% біженців проживали у великих містах: 20% в Києві, 11% в Харкові, 7% в Дніпрі, 6% в Одесі.
- 71% біженців мають ступінь бакалавра і вище.
- 71% були працевлаштованими в Україні (повна/неповна зайнятість та самозайнятість).
- 43% біженців до переїзду з України могли купувати їжу, одяг, взуття та інші необхідні речі, а також здійснювати дорогі покупки.

Джерела: опитування Info Sapiens на замовлення ЦЕС, розрахунки ЦЕС.

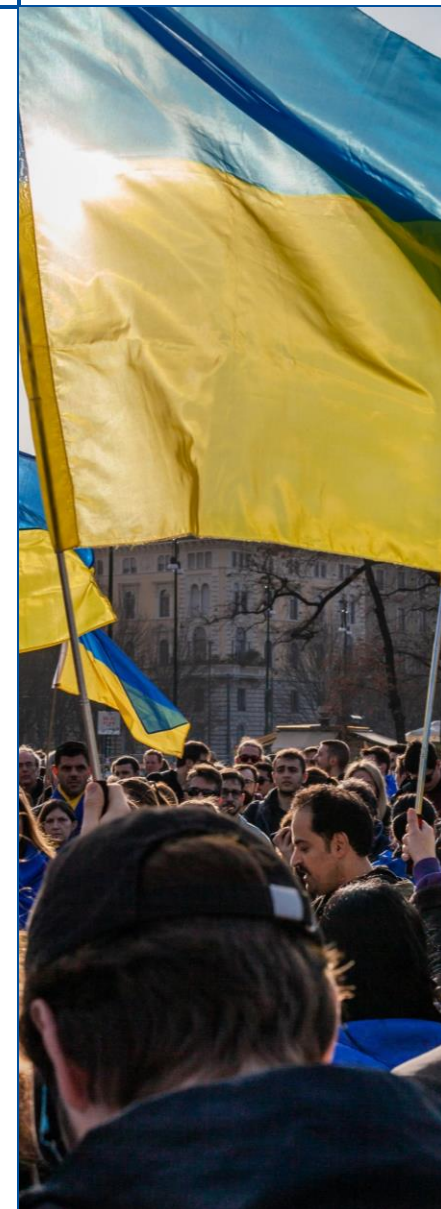
Всього біженців (включно з РФ та Білоруссю)	5,6 млн українців
Дітей віком 0-13	1,3 млн
Дітей віком 14-17	0,4 млн
Залучені до ринку праці*	1,7 млн
Біженці, що не повернуться*	2,1-3 млн осіб, залежно від сценарію
Біженці, які повернуться*	1,3-2,2 млн осіб, залежно від сценарію
Втрати ВВП від неповернення	від 2% до 9,5% щороку, залежно від сценарію та методології

- За кордоном близько 5,6 млн українських біженців, з яких 1,7 млн – діти.
- Серед тих біженців, які не в РФ/Білорусі, 1,7 млн дорослих українців залучені до ринку праці приймаючих країн.
- За нашими оцінками, від 2,1 до 3 млн українських біженців можуть не повернутися. 2,7 млн – за середнього сценарію.
- Повернуться від 1,3 до 2,2 млн. За середнього сценарію повернеться 1,6 млн українців.
- Залежно від сценарію та методології, ВВП України втратить від 2% до 9,5% щороку через часткове неповернення українців, що виїхали.

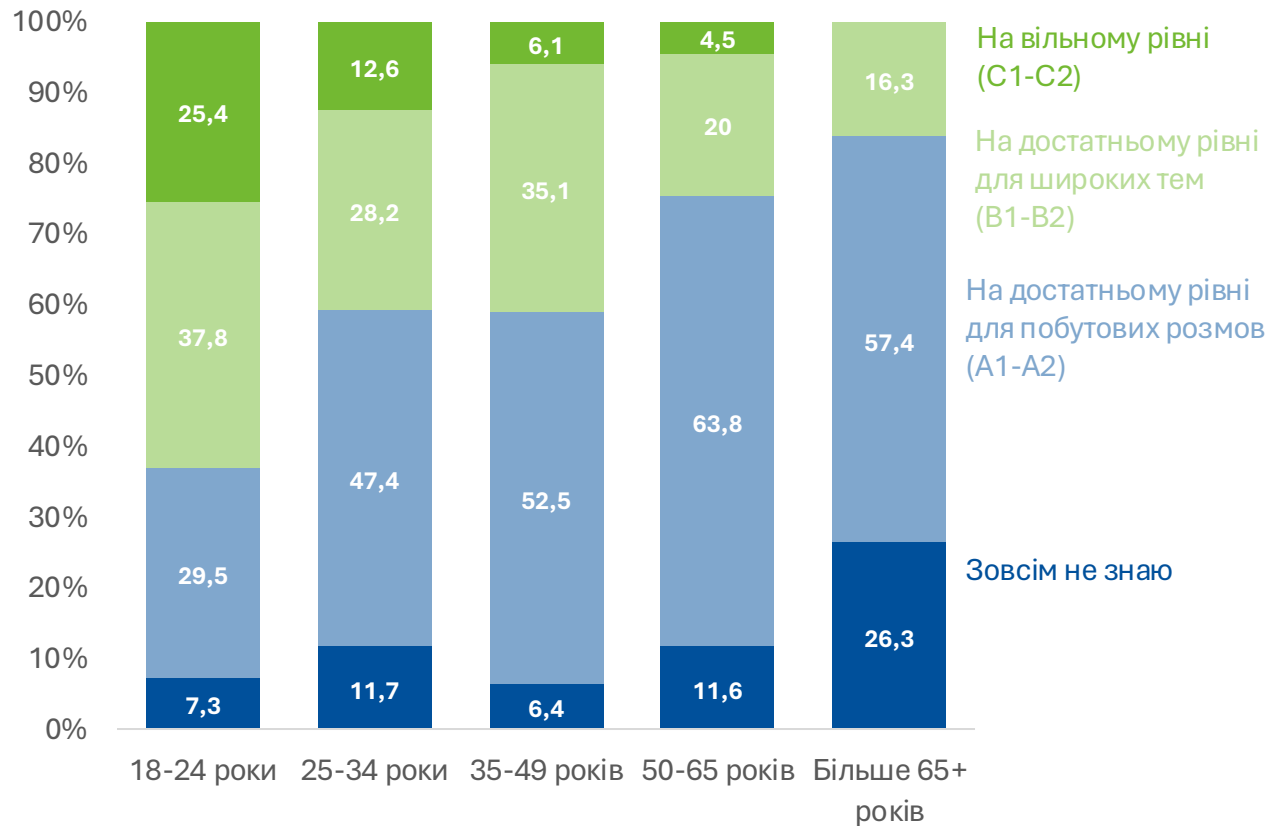
*Серед дорослих біженців за кордоном, окрім РФ та Білорусі

Джерело: оцінки ЦЕС.

НАМІРИ ПОВЕРНЕННЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ БІЖЕНЦІВ

Рівень знання мови приймаючої країни, % опитаних в кожній групі

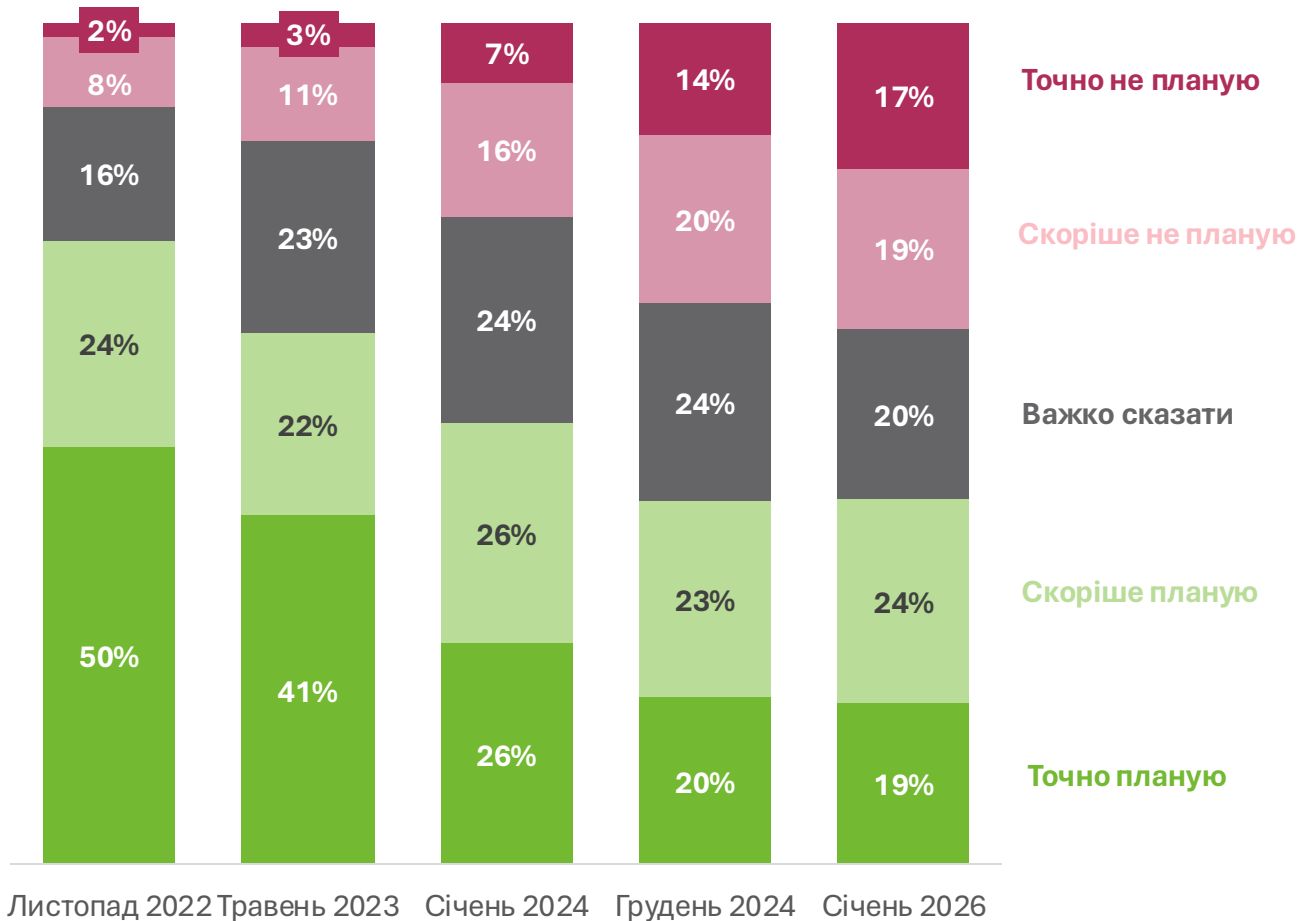

Джерела: опитування Info Sapiens на замовлення ЦЕС, розрахунки ЦЕС.

- Частка працевлаштованих серед біженців зросла на 4 п.п. за рік і досягла 60%. Водночас 54% із них працюють не за спеціальністю, яку мали в Україні.
- Фінансове становище біженців стабілізувалося: 35% можуть купувати все необхідне, а також дорогі речі. 14% змушені економити на їжі чи одязі.
- У середньому зарплата або дохід від бізнесу покривають 56% витрат українських біженців, тоді як допомога від країни перебування — 17%.
- 39% біженців знають мову приймаючої країни на рівні B1 чи вище (+3 п.п. за рік).
- 83% біженців мають друзів та соціальні зв'язки в приймаючій країні, а 75% оцінюють ставлення місцевих жителів до себе як позитивне.
- Молодь активніше вчить мову та частіше оцінює ставлення місцевих жителів як позитивне.
- Основні проблеми - сум за близькими і домом, невизначеність майбутнього, труднощі у вивченні мови та пошуку роботи.

Наміри щодо повернення біженців стабілізувалися

Наміри повернення серед українських біженців, % опитаних

Джерела: опитування Info Sapiens на замовлення ЦЕС.

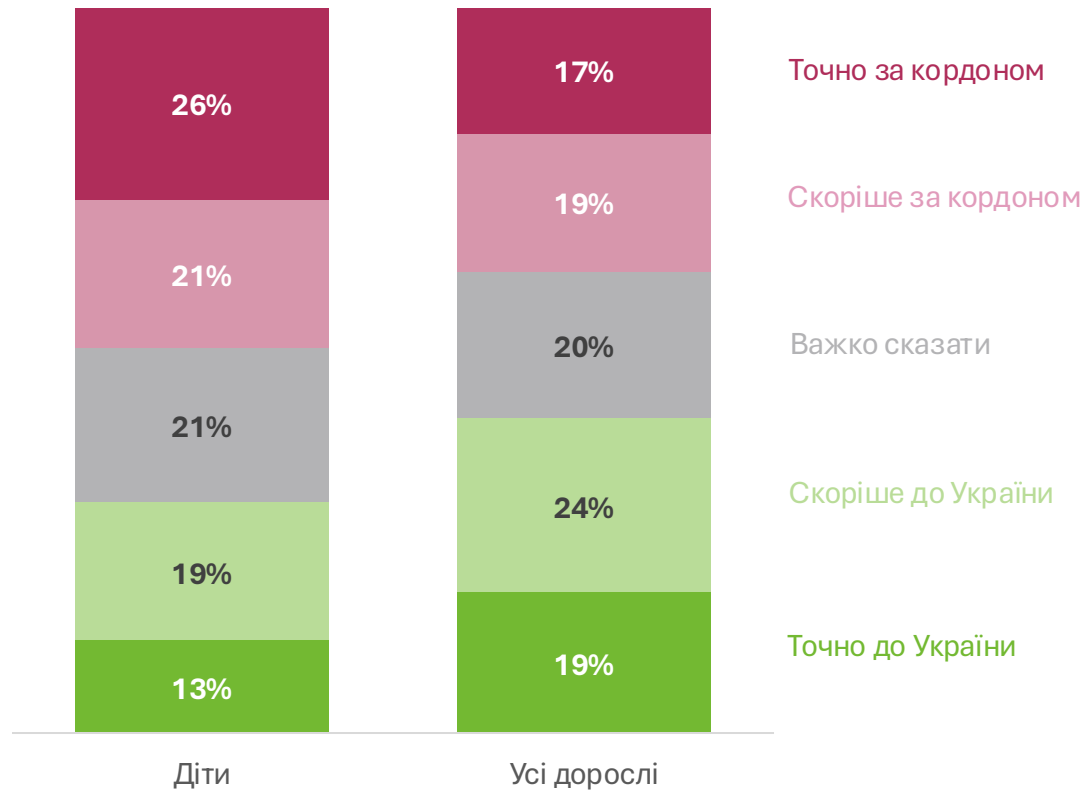
- У перший рік повномасштабного вторгнення 74% біженців заявляли про наміри повернутись в Україну.
- Протягом 2022-2024 років цей показник падав через адаптацію біженців за кордоном та обмежене повернення частини біженців до України.
- В кінці 2024 року – 43% українців за кордоном повідомляли, що планують повертатись.
- У нашій п'ятій хвилі дослідження (грудень 2025 – січень 2026 року), цей показник виявився незмінним.
- Частка біженців, що планують залишитись за кордоном, також залишилась без суттєвих змін.

- Ми провели регресійний аналіз, щоб визначити, як соціально-демографічні фактори пов'язані з намірами повернутися в Україну або залишитися за кордоном.
- Чоловіки та молодь менш схильні до повернення в Україну.
- Наявність дітей пов'язана з меншим бажанням повертатись, водночас наявність партнера в Україні пов'язана з більш ніж вдвічі вищою ймовірністю повертатись.
- Вищий дохід **до** переїзду з України пов'язаний із вищою ймовірністю повернутись, водночас вищий рівень доходу **зараз** пов'язаний з нижчими намірами повернутись.
- Українці, які переказують кошти близьким в Україну більш імовірно хотітимуть повернутись.
- Біженці, які продовжують навчатись чи працювати дистанційно в українських закладах, більш схильні повертатись.

За оцінками батьків, 47% дітей не повернуться в Україну

Наміри повернення українських дітей* та дорослих, % опитаних

*Наміри дітей за оцінкою їхніх батьків

Джерела: опитування Info Sapiens на замовлення ЦЕС, грудень 2025 – січень 2026.

- Біженці, які виїхали з дітьми, песимістично налаштовані щодо їхнього повернення додому.
- Найпесимістичніше оцінюють наміри повернення батьки дітей, які не вчаться в українських навчальних закладах.
- Серед основних проблем дітей українських біженців за кордоном — труднощі у вивченні мови, сум за домом, розлука з рідними, труднощі в пошуку друзів, а також психологічні проблеми.
- Лише 30% батьків відзначили, що у їхніх дітей немає суттєвих труднощів в новій країні.

Що може стимулювати українських біженців повернутися

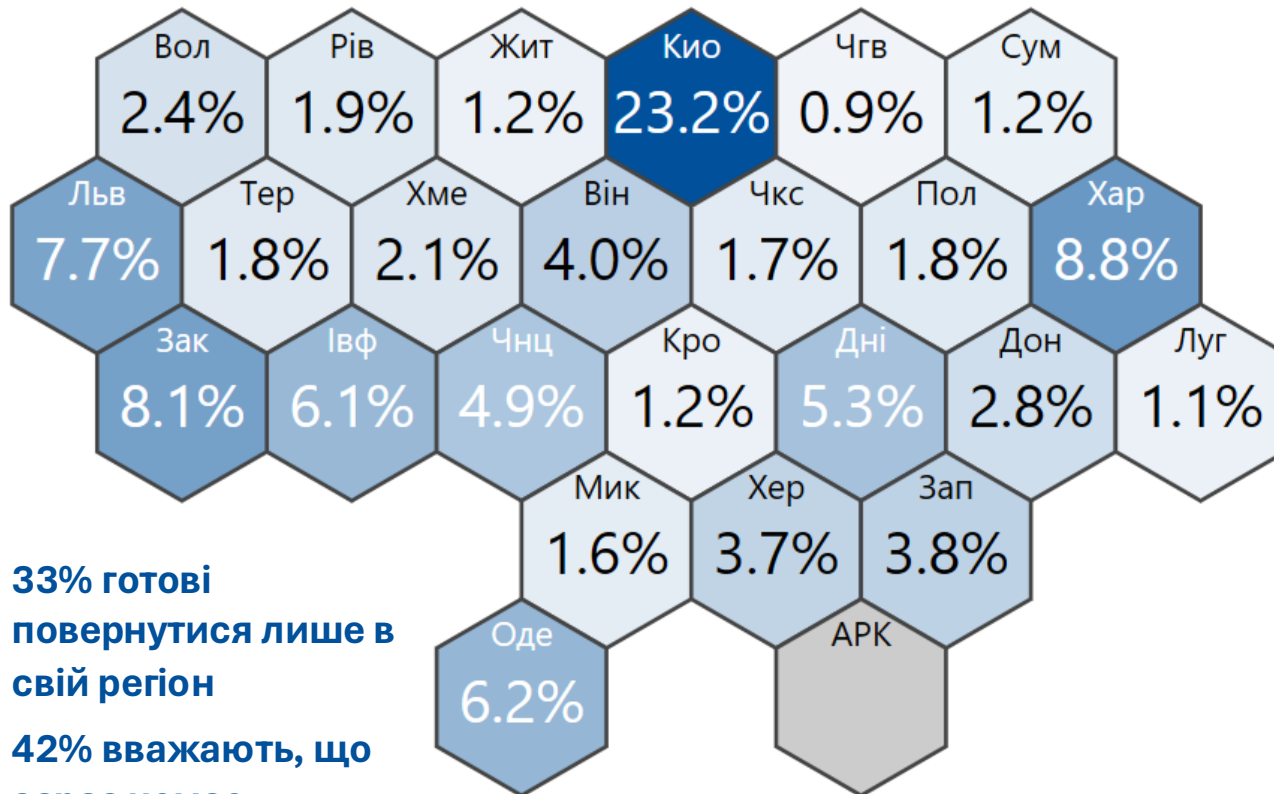
Фактори, які стимулюватимуть повернення, % опитаних

- Головним стимулом до повернення є беззаперечно стабільне завершення війни.
- Серед економічних чинників найважливішими є вищий рівень життя в Україні та можливість знайти достойно оплачувану роботу.
- Серед політичних: очікувані покращення правовладдя та боротьби з корупцією, а також приєднання до ЄС/НАТО, як маркер успішності країни.
- Для чоловіків та молоді важливим є також скасування обмежень для чоловіків – мобілізації та перетину державного кордону.

Куди готові повертатися українські біженці?

Регіони, які розглядали б для повернення, % опитаних

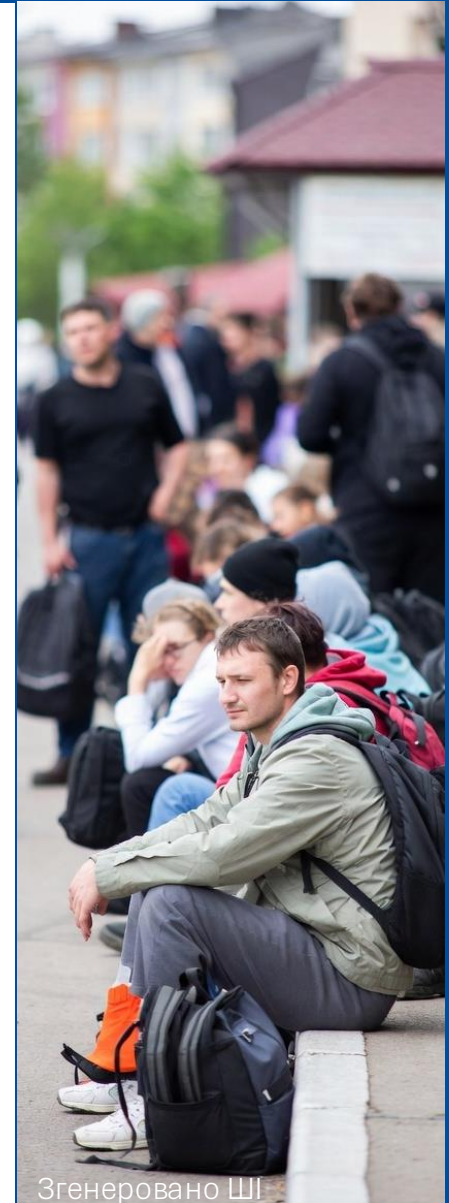

33% готові повернутися лише в свій регіон

42% вважають, що зараз немає безпечних регіонів

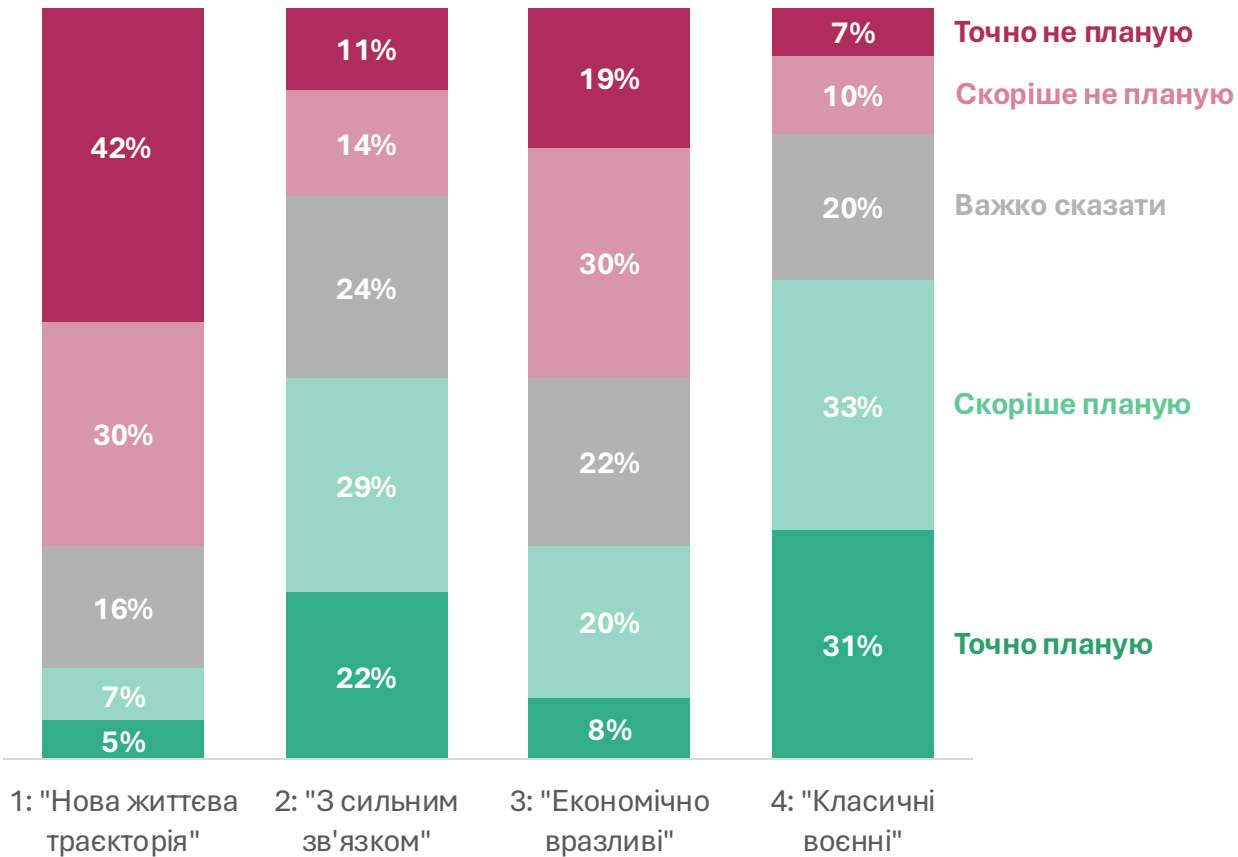
- Обираючи області, у які вони готові повертатись, біженці найчастіше обирають Київ та Київську область (23,2%).
- Також серед найпривабливіших регіонів для повернення – умовно безпечні регіони далеко від бойових дій: Закарпаття, Львівщина, Івано-Франківщина.
- До лідерів також можна віднести Харківську область – 8,8% біженців готові сюди повернутися, Одеську – 6,2% та Дніпропетровську – 5,3%.
- Великою мірою привабливість пояснюється кількістю тих, хто виїхав з цих регіонів через війну, але хотів би повернутися додому, а також тим, що повернення найчастіше планують на час після закінчення війни.
- 47% розглядають повернення тільки у великі міста і обласні центри. Лише 14% готові розглядати села та смт.

КЛАСТЕРИ БІЖЕНЦІВ

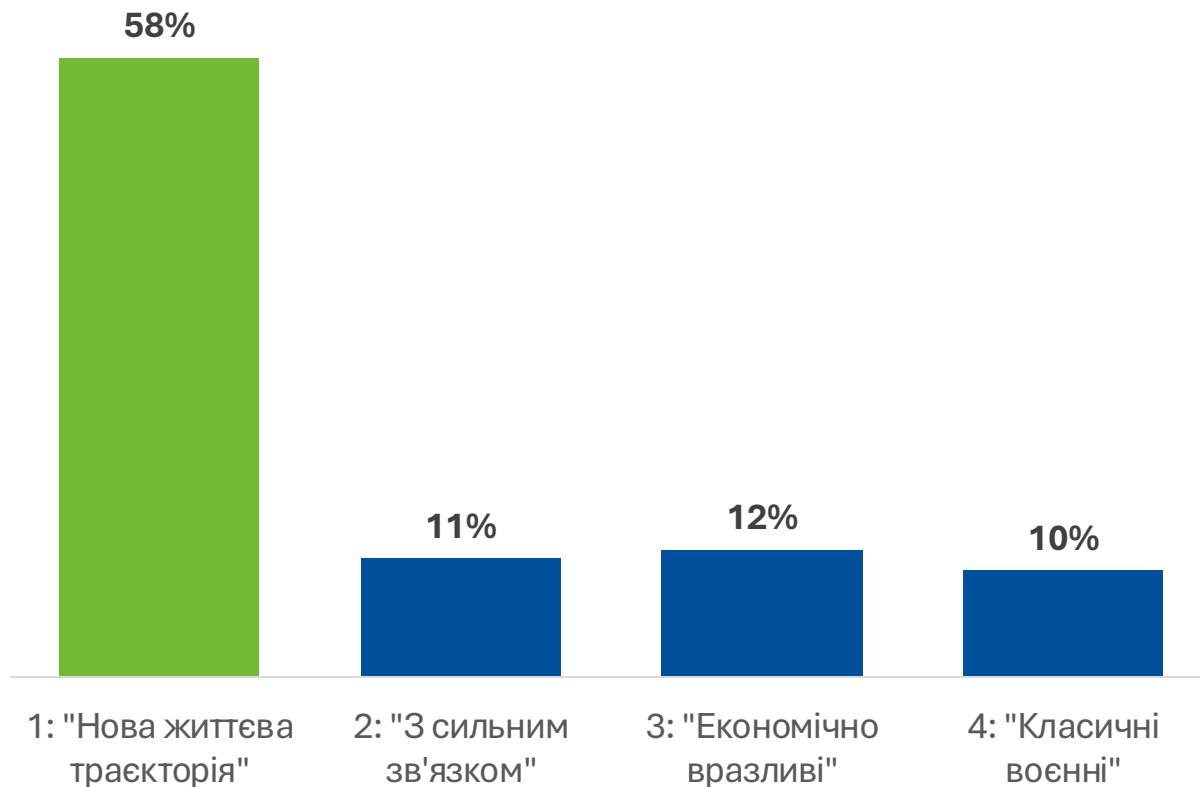
Українці за кордоном дуже різноманітні – і за обставинами, і за мотивацією

Наміри повертатись в Україну, за кластерами

- Українці за кордоном не складають однорідної групи.
- За результатами кластеризації, ми поділили біженців на чотири групи, які мають різні мотивації, життєві обставини, різні плани щодо повернення.
 - «Нова життєва траєкторія»;
 - «З сильним зв'язком»;
 - «Економічно вразливі»;
 - «Класичні воєнні біженці».

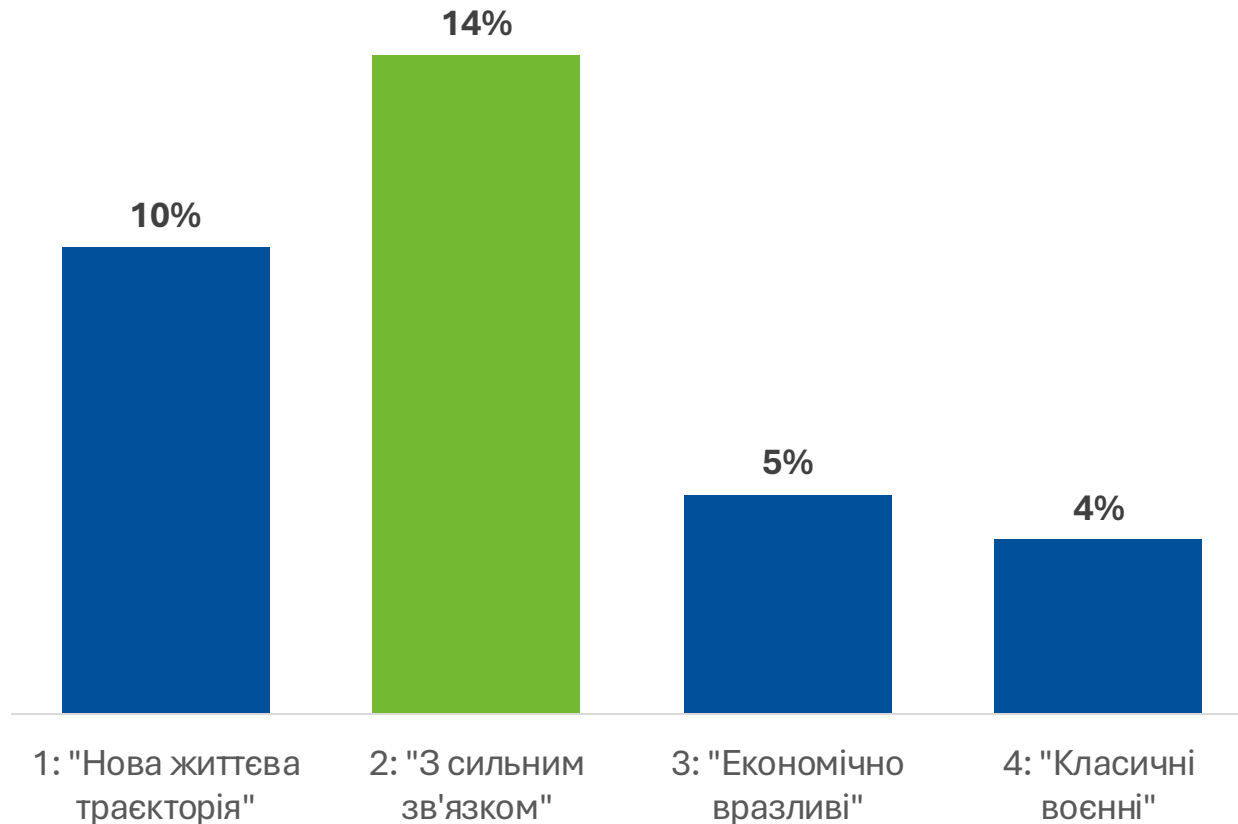
Частка біженців, що мають інші документи, окрім тимчасового захисту, за кластерами

- **Найдинамічніша група** (53% — молодь до 35 років), переважно без сімейних зобов'язань (42% неодружені).
- **Частіше виїжджали** не безпосередньо з зон бойових дій, а з **безпечніших регіонів**, розглядаючи міграцію як свідомий вибір нового шляху.
- **Висока адаптивність**. Третина (29%) володіє мовою країни на рівні С1-С2, більшість (83%) самостійно орендують житло, активно розбудовують зв'язки з місцевими.
- **Фінансово найуспішніша група**. Кожен другий працює на повну ставку, часто за фахом та кваліфікацією.
- Мають найнижчий потенціал до повернення (12% планують повернутись).

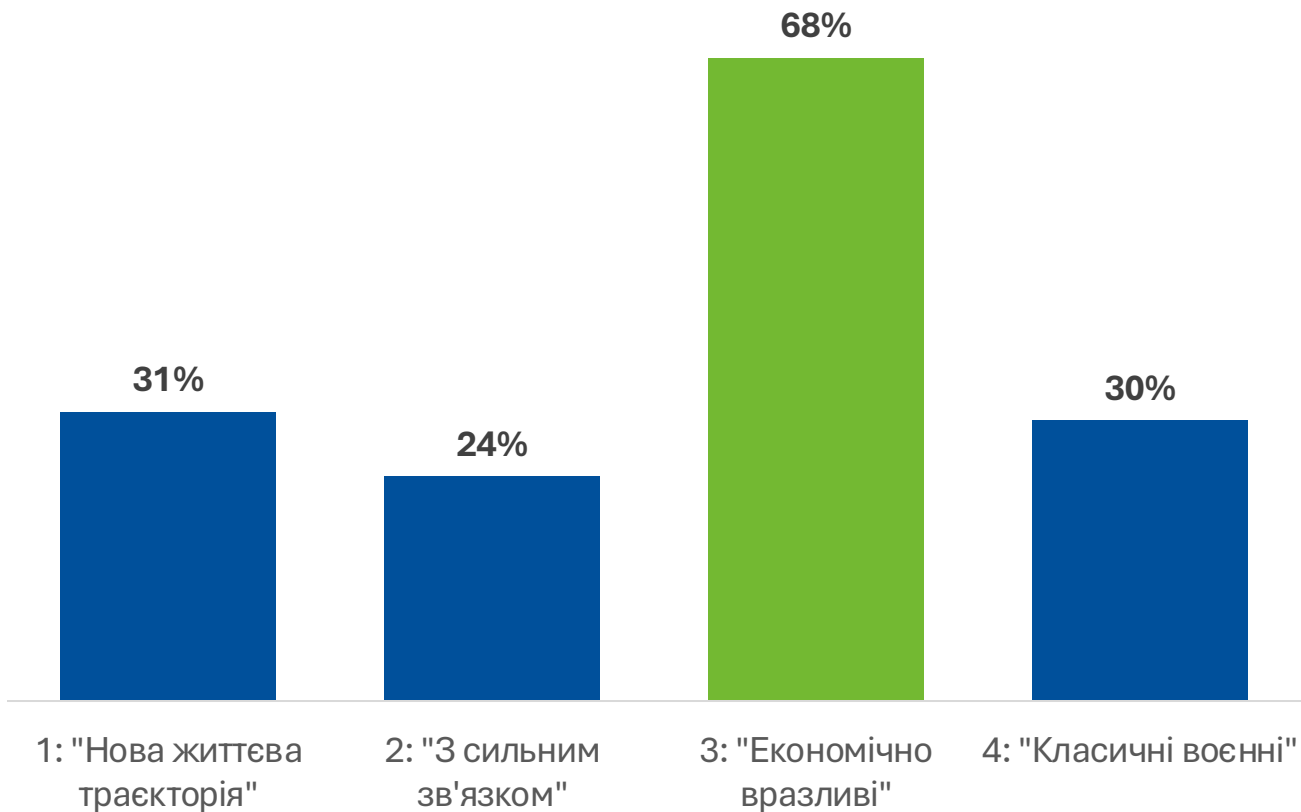
Кластер 2. «З сильним зв'язком» – 22%

Частка біженців, які займаються бізнесом за кордоном, за кластерами

- Кластер вирізняється найвищим рівнем україномовності (85%) та **домінуванням бажання повернутися** (51% — планують).
- Економічний «ексклав» України: 19% отримують дохід з батьківщини, а **55% регулярно надсилають гроші близьким в Україні**.
- **Найбільш підприємлива група**, де кожен четвертий мав бізнес в Україні, а **14% вже відкрили власну справу в новій країні**.
- Успішна **соціальна адаптація без асиміляції**: попри досвід життя за кордоном до 2022 року та найвищий рівень дружніх стосунків з місцевими (82%), вони не розривають зв'язків з домом.
- **Юридично більш залежні від тимчасового захисту**, і у разі його скасування кожен третій (29%) розглядатиме повернення в Україну.

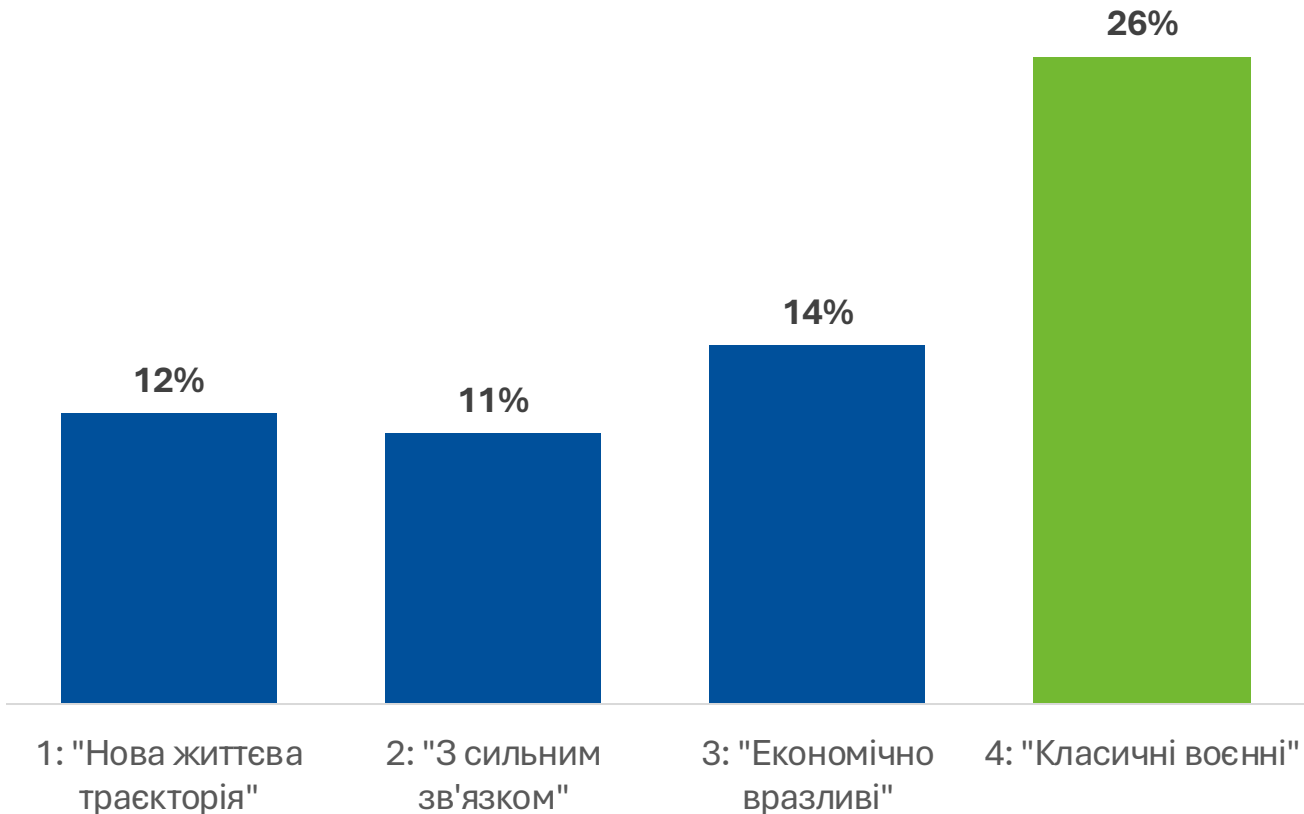
Частка біженців, які отримують соціальні виплати, за кластерами

- Кластер характеризується **більшою часткою людей середнього віку (35-49 років)**, розлучених осіб та одиноких батьків, які виїжджали з дітьми без партнера.
- **Вимушена трудова декваліфікація:** Попри активний пошук роботи, представники групи найчастіше працюють не за фахом (61%) або на неповний день.
- **Найбільш залежні від підтримки:** майже половина доходів (48%) формується за рахунок соціальних виплат. Значно частіше за інших живуть у гуртожитках (61%) та користуються повним спектром пільг.
- Мотивація залишитися за кордоном: втрата житла/роботи в Україні та **запит на кращу іноземну інфраструктуру й соцзахист.**

Кластер 4. «Класичні воєнні біженці» – 39%

Частка біженців, які виїхали через бойові дії у своєму населеному пункті, за кластерами

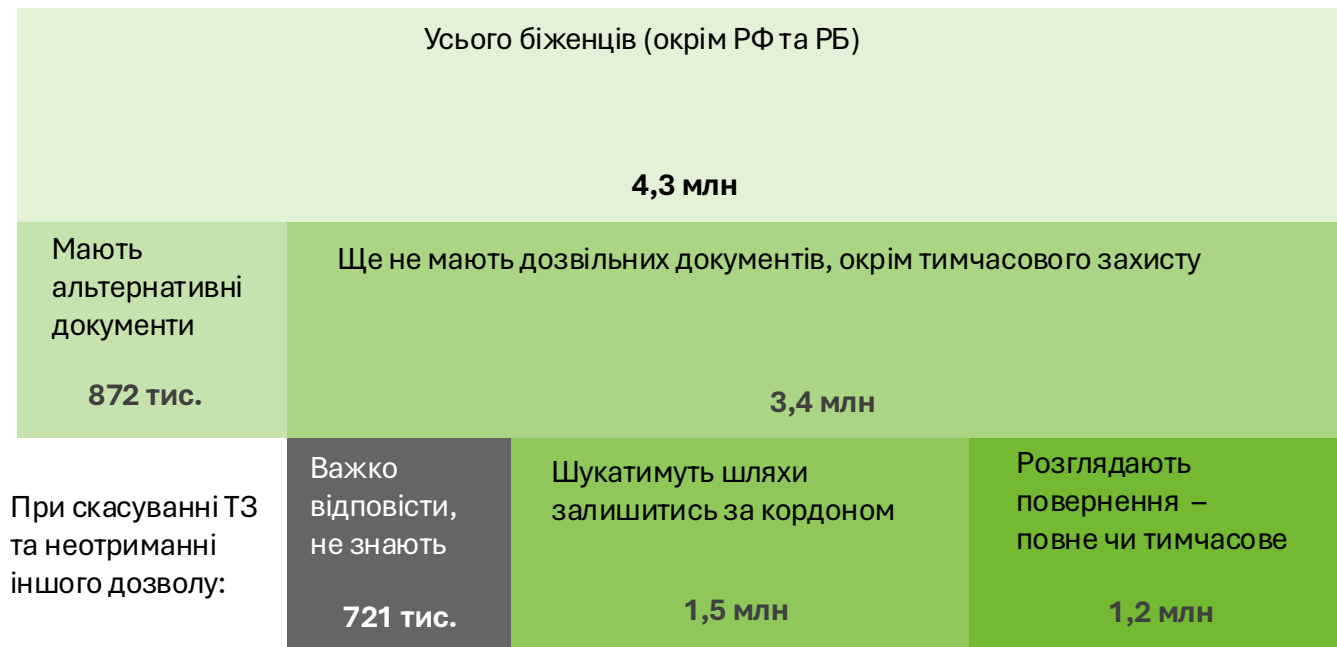
- Найчисельніший кластер, чий **виїзд зумовлений безпековими факторами**, а не економічними причинами чи пошуком нових можливостей.
- Вищий середній вік (27% старше 50 років) та **значна частка вихідців зі Сходу України**, що робить їх більш вразливими до втрати житла та майна.
- **Найвищі наміри до повернення в Україну (63%)**, проте 40% з них планують повернутися виключно у свій рідний регіон, що робить їхні наміри критично **залежними від деокупації та безпекової ситуації на вдома**.
- Найменше юридично вкорінені за кордоном (90% мають лише тимчасовий захист) і є **найбільш схильними до повернення в Україну у разі скасування дозволу на проживання**.

ГОТОВНІСТЬ ДО СКАСУВАННЯ ТИМЧАСОВОГО ЗАХИСТУ

- Протягом останнього року в більшості країн продовжилася тенденція до скорочення пільг для українських біженців.
- Державна підтримка біженців тепер має чіткіше спрямування на підтримку вразливих груп.
- Майбутнє значної частини українських біженців в ЄС визначене лише до 4 березня 2027 року, доки діятиме тимчасовий захист. Після цієї дати у багатьох країнах зберігається юридична невизначеність.
- Після цієї дати відбудуватиметься перехід на довгострокові статуси (національні чи загальноєвропейські, стандартні для всіх мігрантів чи спеціальні для українців) або добровільне повернення біженців в Україну, згідно з Рекомендаціями Ради Європи.
- Польща та Словаччина нещодавно оновили свої міграційні стратегії. Серед іншого, вони передбачають спрощену процедуру видачі нових статусів для українців.

Зберігається невизначеність щодо статусу після березня 2027 року

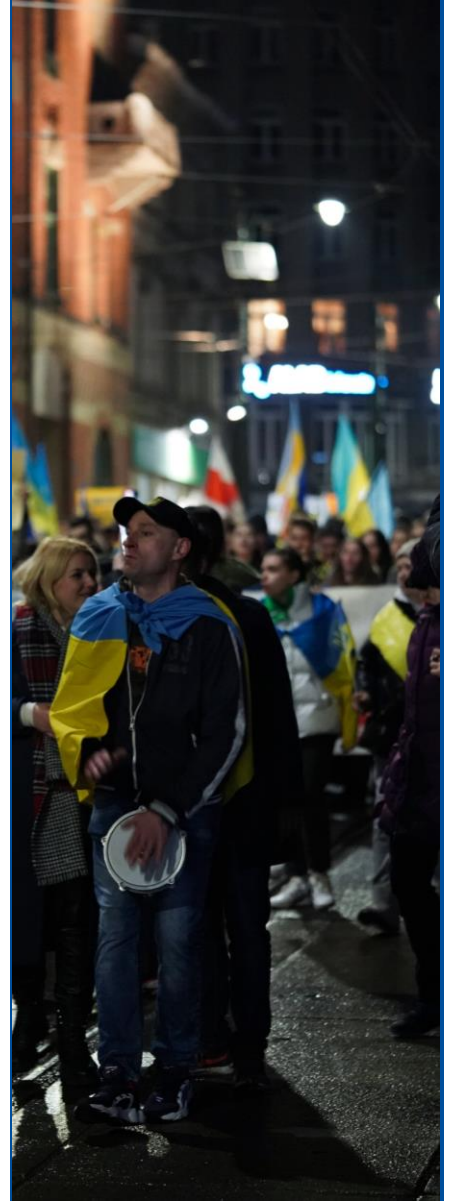

- Близько 870 тис. українських біженців (20%) вже мають інші документи для перебування в приймаючій країні, окрім тимчасового захисту.
- У разі скасування тимчасового захисту та неотриманні альтернативних дозволів, 720 тис. біженців ще не знають, що робитимуть.
- 1,5 млн шукатимуть шляхи закріпитись за кордоном – часом навіть нелегально. Частіше цей варіант розглядають чоловіки та молодь до 35 років.
- 1,2 млн розглядатимуть у такому разі повернення в Україну – назавжди або тимчасово для подальшої еміграції. Частіше цей варіант розглядають біженці старше 50 років.

станом на початок 2026 року

Джерела: опитування Info Sapiens на замовлення ЦЕС, грудень 2025 – січень 2026, розрахунки ЦЕС.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

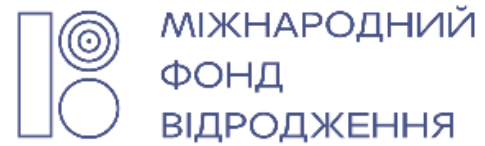
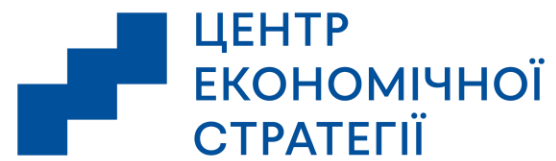

- **Співпраця з країнами ЄС в питаннях скасування тимчасового захисту.** Україна має співпрацювати із європейськими партнерами у процесі розроблення політик, що замінять статус тимчасового захисту. Пріоритети: стимулювання циркулярної міграції та дистанційної роботи в Україні, а також збереження соціальних гарантій для вразливих категорій після зміни статусів.
- **Програми для повернення молоді в Україну.** Серед молодих українців виразними є мотиви кращих перспектив за кордоном. Для їхнього повернення необхідно створити цільові програми економічної та освітньої інтеграції. Пріоритетами мають стати: фінансові стимули, пропозиції працевлаштування, подальше спрощення визнання іноземних дипломів та пільгові умови вступу до українських ЗВО
- **Зарахування робочого стажу, здобутого за кордоном, в Україні.** Необхідно активізувати підписання міжурядових угод про соціальне забезпечення (зокрема, з Німеччиною). Це дозволить зараховувати робочий стаж, здобутий за кордоном, і стане стимулом для повернення працевлаштованих біженців.
- **Допомога у пошуку роботи та курси перекваліфікації.** Вагомим стимулом повернення біженців є можливість знайти добре оплачувану роботу. У цьому можуть допомогти як державні структури (як-от Державна служба зайнятості), так і приватні організації.

- **Швидка післявоєнна відбудова постраждалих регіонів.** Біженці часто прагнуть повернутися до свого регіону. Для того щоб українцям із регіонів, які постраждали від війни, було куди повертатися, потрібно швидко відбудувати зруйновані регіони.
- **Компенсації за знищене і пошкоджене житло, та житло для українців з окупованих регіонів.** Житлове питання - одне з найгостріших для тих, хто не може повернутися додому. Потрібне розширення існуючих програм компенсацій за знищене і пошкоджене житло та житло на окупованих територіях, а також програми будівництва соціального житла, компенсація вартості оренди тощо.
- **Інвестиції в подальше покращення транспортного сполучення з Україною.** Результатом цих заходів має стати зменшення бар'єрів для українців для приїзду в Україну, «життя на дві країни» з проведенням більшого часу в Україні.
- **Розвиток механізмів державно-приватного партнерства.** Співпраця центральної і місцевої влади з бізнесом необхідна для ефективної координації зусиль з повернення біженців, зокрема щодо наявності в приймаючих громадах житла, роботи та соціальної інфраструктури.
- **Підтримка зв'язків з українцями за кордоном.** Потрібно поєднувати інформаційну підтримку українців за кордоном під час відміни ТЗ з розбудовою довготривалих зв'язків з українською діаспорою. Повернення дітей також стане більш ймовірним у разі їхньої включеності до української спільноти.

- **Кластер 1 "Нова життєва траєкторія"**. Добре інтегрована в приймаючій країні молодь, яка не планує повертатися, але чутлива до економічних стимулів.
 - Ключова тактика: збереження економічних зв'язків.
 - Рекомендації:
 - сприяння режиму циркулярної міграції;
 - стимули для дистанційної роботи в Україні;
 - податкові та регуляторні інструменти для залучення їх до українських проєктів без обов'язкового фізичного повернення;
 - пропозиції роботи з хорошою зарплатою та перспективами кар'єрного зростання.
- **Кластер 2 "З сильним зв'язком"**. Значна частина зберігає економічні інтереси / бізнес в Україні або підтримує родини фінансово, а також демонструє вищу готовність до повернення.
 - Ключова тактика: створення умов для повернення та інвестування.
 - Рекомендації:
 - програми «повернися та інвестуй» із співфінансуванням бізнес-проєктів;
 - податкові стимули для релокації або відкриття бізнесу в Україні;
 - спрощення адміністративних процедур для відновлення підприємницької діяльності;
 - підтримка реінтеграції сімей через доступ до житла та освітніх послуг.

- **Кластер 3 "Економічно вразливі"**. Повернення обмежується фінансовими ризиками, залежністю від соціальної підтримки та відсутністю ресурсів для старту в Україні.
 - Ключова тактика: зниження соціально-економічних бар'єрів до повернення.
 - Рекомендації:
 - програми фінансової підтримки після повернення;
 - субсидоване житло або компенсаційні механізми оренди;
 - активні програми працевлаштування та перекваліфікації;
 - адресна підтримка для одиноких батьків та вразливих категорій.
- **Кластер 4 "Класичні воєнні біженці"**. Виїзд був вимушеним, інтеграція за кордоном низька, готовність до повернення відносно висока за умови безпеки та відновлення житла.
 - Ключова тактика: безпекові та житлові передумови повернення.
 - Рекомендації:
 - програми відбудови та сертифікати на реконструкцію житла;
 - пріоритетний доступ до компенсацій за зруйноване майно;
 - соціальна підтримка в громадах повернення.

Дякуємо.
